

Podněty a výzvy

z projektu

Identita evropských Romů

ve 20. století

O projektu

Cílem projektu Identita evropských Romů ve 20. století bylo propojení zástupců různých oborů, kteří se zabývají moderní historií Romů a Sintů v Evropě. Zvláštní prostor byl věnován holocaustu, a to vzhledem k provázanosti s projektem zaměřeným na dokumentaci a vytváření databáze obětí holocaustu.

Během pěti setkání s odborníky, výzkumnými pracovníky a zaměstnanci paměťových institucí, pedagogy, učiteli, studenty, zástupci Romů, aktivisty a novináři z různých evropských zemí jsme zahájili diskusi o zkušenostech s dokumentací obětí holocaustu, aktuálním stavu historiografie a dokumentace holocaustu, o stavu vzdělávání ve školách a informovanosti široké veřejnosti o moderních dějinách a soužití většiny a menšin v českém kontextu.

Projekt přinesl mnoho podnětů, jak zlepšit stav ve všech zmíněných oblastech.

K čemu slouží tento dokument

Díky práci našeho týmu, spolupracujícím partnerům a účastníkům akcí pořádaných v letech 2017—2018 jsme společně vytvořili přehled podnětů, výzev a inspirací adresovaných zainteresovaným stranám, které by měly ke zlepšení situace přispět. Tyto podněty reflektují současný stav výzkumu o holocaustu Romů a vzdělávání o romských tématech.

Naším cílem nebylo podat vyčerpávající analýzu, nýbrž dát prostor i hlasům obvykle opomíjeným — žákům, studentům a zástupcům romské komunity. Následující výzvy chápeme především jako východisko pro další diskusi.

Když se nám podaří zlepšit stav bádání, vzdělávání a informovanosti veřejnosti o historii a identitě Romů, přispějeme tím k:

- otevřenějšímu chápání vlastní identity a místní historie,
- plastičtějšímu obrazu historie jednotlivých regionů, neboť ji budeme moci nazírat z více perspektiv,
- uvědomění si vlastních předsudků,
- otevírání kontroverzních témat na veřejnosti i ve vzdělávacím procesu,
- rozvoji a posilování empatie,
- otevírání řady dalších současných i historických témat, přičemž romská témata poslouží jako společenské zrcadlo.

Podněty pro vzdělávání od studentů

Chceme se učit o dějinách Romů.

Potřebujeme učebnice a podkladové materiály k tématu.

Učitelé by se měli zajímat o to, jaká máme očekávání, přání a potřeby, a získávat od nás zpětnou vazbu.

Ve školách by mělo být tématům týkajícím se Romů věnováno více prostoru.

Uvítali bychom výuku zaměřenou na moderní historii včetně dějin marginalizovaných skupin.

Uvítali bychom atraktivnější formu výuky: práci s různými prameny, exkurze na místa paměti, debaty s pamětníky.

Chtěli bychom být vzdělávání v kontextu, v souvislostech, tj. příčinách i důsledcích historických událostí, vlivu minulosti na současnost apod.

S ohledem na současnost je potřeba postupovat při výuce témat souvisejících s Romy velmi citlivě.

Podněty pro vzdělávání od učitelů

Potřebujeme profesionální podporu.

Ve škole chceme svobodně projevovat své demokratické názory a postoje bez ohledu na politickou situaci.

Potřebujeme zakoušet toleranci — od vedení škol, kolegů, a sami se potřebujeme stále učit, jak být sami tolerantní.

Nechceme předávat žákům a studentům hotové názory, ale chceme je učit přemýšlet kriticky, aby si mohli na základě předkládaných faktů vytvářet vlastní názory.

Podněty pro vzdělávání od ostatních účastníků

Přístupnou formou vzdělávání o romské identitě i moderní historii jsou rozmanité osobní příběhy pamětníků, a to nejen z českých zemí. Na osobních příbězích lze ukázat, že stejné události se dají nahlížet z různých perspektiv.

Leitmotivem vzdělávání s ohledem na předkládaná témata je diskriminace a lidská práva. Tato obecná témata by se měla prolínat vzděláváním tak, aby účastníci pochopili, že diskriminaci nemohou vyřešit sami diskriminovaní, ale že je to nesnadný úkol pro celou společnost.

Důležité je hledat souvislosti mezi minulostí a současností, protože z minulosti se můžeme poučit o různých formách diskriminace a jejích důsledcích, a takto poučení můžeme lépe rozpoznávat diskriminaci v současnosti.

Pokud se věnujeme problematice soužití a postavení Romů ve společnosti v minulosti, potřebujeme mít možnost získat odpovědi a vysvětlení současné situace.

Chceme funkční formy vzdělávání — osobní příběhy, divadlo utlačovaných (divadlo Fórum), „živé knihy“, exkurze apod.

Výzvy pro pedagogy

Žáci a studenti jsou zpravidla otevřeni výuce o kontroverzních tématech. Proto je dobré učit s respektem a zohledňovat specifika tématu i potřeby a očekávání žáků a studentů.

Důležité je vytvářet bezpečné prostředí, které napomáhá otevírání nesnadných a často kontroverzních témat.

Začněme u sebe: Kde jsou naše kořeny? Jaká je naše identita a na čem je založena? Které stereotypy v sobě máme? Jaké jsou naše obavy a proč?

Osobní identita je dobrým výchozím bodem pro diskusi o sobě, porozumění konstruktu „my“ a „oni“. Snaha o porozumění našim vlastním stereotypům a předsudkům nám pomáhá v našem úsilí o pochopení způsobu života Romů, Sintů a dalších menšin.

Nebojme se věnovat tématu soužití Romů s většinovou společností a jejich postavení v historii.

Pravděpodobně se objeví otázky týkající se současné situace. V takových případech dobře funguje angažovat mladé Romy, kteří jsou aktivní a ochotní debatovat o svých osobních či rodinných zkušenostech.

Nemluvme o tom, co by pro dobré soužití s většinou měli udělat oni (Romové), ale co můžeme udělat my (majorita).

Podněty pro oblast výzkumu a dokumentace holocaustu Romů

Povědomí o holocaustu Romů a Sintů je obecně nízké, nejen u veřejnosti, ale i mezi historiky.

Chybějí publikované odborné materiály, které by zohledňovaly nejnovější výsledky bádání.

Odborníků v ČR i Evropě, kteří se tématu věnují, je málo a zatím neproběhla dostatečná odborná debata.

Je potřeba o tématu mluvit a publikovat, aby vešlo v obecné povědomí a aby informace byly podloženy prameny a jejich pečlivou interpretací.

Bylo by vhodné přispět ke kultivaci veřejné debaty.

Připadá nám důležité nazírat dějiny Romů z pohledu jich samotných, i proto je doporučujeme zkoumat ve spolupráci s Romy a romisty.

Historie Romů je jedním z témat, která mají potenciál změnit typický výklad dějin protektorátu a položit znovu otázku kolaborace a spolupiny.

Výzvy pro akademiky a historiky

Rozvíjejme veřejnou diskusi a vzdělávejme širší veřejnost.

O tématu mluvm srozumitelným a jednoduchým způsobem, pokud k němu chceme napřít veřejný zájem.

Je třeba se vypořádat s otázkou, jak o tématu hovořit v různých cílových skupinách: mezi akademiky, studenty, učiteli, s širokou veřejností.

Věnujme se vysvětlování dobového kontextu. A v případech, které nabízí možnost historického srovnání, kontext doplňujme. Bude to užitečné pro učitele a vzdělavatele, kteří chtějí témata otevírat.

Vytvářejme nebo podporujme vznik a vývoj on-line archivů holocaustu Romů, vizuálních archivů, biografií romských osobností, digitálního mezinárodního romského atlasu.

Využívejme a podporujme dostupné nové internetové projekty jako např. <https://blog.romarchive.eu/>, <http://www.romasintigenocide.eu> nebo webovou stránku <http://www.sintiundroma.org> zaměřenou na holocaust Romů a Sintů a anticiganismus v minulosti i v současnosti.

Vytvořme více internetových zdrojů a integrujme holocaust Romů a Sintů do obecných online zdrojů moderních evropských dějin a zdrojů národní historie.

Vysvětlujme, že holocaust není primárně součástí historie a kultury „komunity obětí“, ale je nedílnou součástí historie většiny.

Výzvy pro badatele, paměťové instituce, donory

Vytvořme, podporujme vznik a vývoj:

- online archivu holocaustu Romů,
- vizuálního archivu,
- romského biografického archivu,
- mezinárodního romského digitálního atlasu.

Proškolme skupinu romských tazatelů, kteří povedou a budou zaznamenávat rozhovory s pamětníky z romské komunity.

Respektujme specifický způsob vyprávění rodinné historie a osobních vzpomínek, pro který vypravěči potřebují bezpečné prostředí.

Podněty pro média a novináře

Je potřeba informovat o romské komunitě, a to nejen v souvislosti s negativními zprávami a jevy. Není potřeba opakovat zažité stereotypy, ale naopak je bořit či relativizovat.

Obecně by bylo dobré dát romské komunitě větší prostor v médiích.

Připadá nám důležité, aby mezi novináři, reportéry a hlasateli bylo více zástupců romské komunity.

Výzvy pro média a novináře

Lépe využijeme prostor daný romské komunitě ve veřejnoprávních médiích.

Vzdělávejme se o romské komunitě.

Informujme o úspěšných Romech — v televizi, novinách, knihách i filmech.

Publikujme více pozitivních informací o Romech.

Zachycujme Romy během společenských aktivit a v rolích, které mají ve společnosti (povolání, vzdělání, rodinný život atd.).

Hledejme možnosti, jak připomínat a zahrnout do televizních či rozhlasových zpráv důležitá data (výročí) z historie Romů.

Podněty od Romů pro jejich zapojení do tématu

Vezměme svou historii do vlastních rukou. Posílí nás to, a navíc se objeví kompetentní odborníci na romskou historii z našich vlastních řad, kteří budou schopni téma úspěšně zpracovávat a prosadit ho do evropského historického celku.

Uvědomme si svou vlastní jedinečnou občanskou identitu a přispějme svými zkušenostmi a odvahou k posilování dalších znevýhodněných skupin.

Výzvy pro většinovou společnost

Naslouchejme Romům. Nechme je mluvit o jejich přístupu k životu, zkušenostech, tradicích, kulturních a sociálních kořenech. Inspirujme se jimi.

Romové mají být nedílnou součástí vzdělávacího systému, ne segregováni a zařazováni do zvláštních škol.

Posilujme organizace občanské společnosti, aby se zmenšovalo rozdělení na majoritu a minoritu, aby se potíraly protiromské tendence ve všech sférách veřejného života.

Institut Terezínské iniciativy, 2018

www.terezinstudies.cz

Text vznikl v rámci projektu Identita evropských Romů ve 20. století.

Co-funded by the
Europe for Citizens Programme
of the European Union

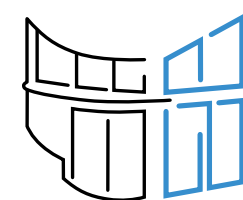
Žadatel projektu:

Institut
Terezínské
iniciativy

Partneři projektu:

anti komplex

Dokumentations- und Kulturzentrum
Deutscher Sinti und Roma

International Roma Youth Network

